

VALTIONEUVOSTON KANSLIAN JULKAISUJA 2026:1

Antisemitismi ja juutalainen elämä Suomessa

Historia, nykytilanne ja haasteet

Mercédesz Czimbalmos

VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

Antisemitismi ja juutalainen elämä Suomessa

Historia, nykytilanne ja haasteet

Mercédesz Czimbalmos

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Valtioneuvoston kanslia

This publication is copyrighted. You may download, display and print it for Your own personal use.
Commercial use is prohibited.

ISBN pdf: 978-952-287-958-5

ISSN pdf: 2490-1164

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2026

Antisemitismi ja juutalainen elämä Suomessa Historia, nykytilanne ja haasteet

Valtioneuvoston kanslian julkaisu 2026:1

Julkaisija Valtioneuvoston kanslia

Tekijä/t Mercédesz Czimbalmos

Yhteisötekijä Valtioneuvoston kanslia

Kieli suomi

Sivumäärä 31

Tiivistelmä

Antisemitismillä on pitkät historialliset juuret, ja sitä esiintyy myös nyky-yhteiskunnissa. Antisemitismi ei tarkoita vain yksilöiden ennakkoluuloja, vaan kyseessä on laaja yhteiskunnallinen ilmiö, joka voi heikentää luottamusta instituutioihin ja uhata demokratiaa. Antisemitismi ei ole vieras ilmiö suomalaisessa yhteiskunnassa, ja se vaikuttaa myös Suomen pieneen mutta monimuotoiseen juutalaiseen vähemmistöön. Tämä tietolehtinen tarjoaa viranomaisille ja kansalaisille tietoa Suomen juutalaisen vähemmistön historiasta ja nykytilasta sekä historiallisesta ja nykyajan antisemitismistä Suomessa päätöksenteon, koulutuksen ja ennaltaehkäisevän työn tueksi. Tietolehtinen perustuu oikeusministeriön ja Ihmisoikeuskeskuksen tilaamaan selvitykseen sekä kotimaiseen ja kansainväliseen tutkimukseen juutalaisesta elämästä, antisemitismistä ja sen vaikutuksista. Lisäksi esitellään Kansainvälisen holokaustin muistoa kunnioittavan liiton (IHRA) ei-sitova mutta laajasti hyväksytty antisemitismin määritelmä, joka tukee ymmärrystä ja käytännön toimia ilmiön torjumiseksi.

Asiasanat antisemitismi, yhdenvertaisuus, juutalaiset, vähemmistöt

ISBN PDF 978-952-287-958-5

Asianumero VN/27386/2023

ISSN PDF 2490-1164

Hankenumero VNK031:00/2023

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-958-5>

Antisemitism och judiskt liv i Finland

Historia, nuläge och utmaningar

Statsrådets kanslis publikationer 2026:1

Utgivare Statsrådets kansli

Författare Mercédesz Czimbalmos

Utarbetad av Statsrådets kansli

Språk finska

Sidantal 31

Referat

Antisemitism har långa historiska rötter och förekommer också i dagens samhällen. Antisemitism innebär inte endast att några enskilda individer har fördomar, utan det är ett omfattande samhällsligt fenomen som kan försvaga förtroendet för institutionerna och hota demokratin. Antisemitism är inte ett främmande fenomen i det finländska samhället, och det påverkar också Finlands lilla men mångfacetterade judiska minoritet. I detta informationsblad ges myndigheterna och allmänheten information om den judiska minoritetens historia och om judarna och antisemitismen i Finland förr och nu, som stöd för beslutsfattande, utbildning och förebyggande arbete. Faktabladet baserar sig på en utredning som justitieministeriet och Människorättscentret beställt samt på inhemsk och internationell forskning om judiskt liv, antisemitism och dess konsekvenser. Dessutom presenteras den icke-bindande men allmänt accepterade definition av antisemitism som används av Organisationen för hågkomst, forskning och utbildning om Förintelsen (IHRA). Definitionen stöder förståelsen och de praktiska åtgärderna för att bekämpa fenomenet.

Nyckelord antisemitism, jämlikhet, judar, minoriteter

ISBN PDF 978-952-287-958-5

Ärendenummer VN/27386/2023

ISSN PDF 2490-1164

Projektnummer VNK031:00/2023

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-958-5>

Antisemitism and Jewish Life in Finland

History, current state and challenges

Publications of the Prime Minister's Office 2026:1

Publisher Prime Minister's Office

Author(s) Mercédesz Czimbalmos

Group author Prime Minister's Office

Language Finnish

Pages

31

Abstract

Antisemitism has deep historical roots and continues to exist in modern societies. Antisemitism is not only about the prejudices of individuals, it is a broad societal phenomenon that can undermine trust in institutions and threaten democracy. Antisemitism is not alien to Finnish society, and Finland's small but diverse Jewish minority is also impacted by it. This fact sheet provides information for the authorities and citizens on the history and current situation of the Jewish minority in Finland and on historical and modern-day antisemitism in Finland to support decision-making, education and preventive work. The fact sheet is based on a study commissioned by the Ministry of Justice and the Human Rights Centre, as well as on Finnish and international research on Jewish life, antisemitism and its impacts. The fact sheet also presents a non-binding but widely accepted definition of antisemitism put forth by the International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA), which supports understanding and practical measures to combat the phenomenon.

Keywords antisemitism, equality (fundamental rights), Jews, minorities

ISBN PDF 978-952-287-958-5

Reference number VN/27386/2023

ISSN PDF 2490-1164

Project number VNK031:00/2023

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-958-5>

Sisältö

1	Johdanto	7
2	Mitä on antisemitismi?	8
2.1	Kansainvälisen holokaustin muistoa kunnioittavan liiton (IHRA) määritelmä ja sen soveltaminen Suomen kontekstissa	8
2.1.1	IHRA:n määritelmä.....	9
2.1.2	IHRA:n määritelmän soveltaminen Suomen kontekstissa	11
2.2	Ympäröivä antisemitismi	11
3	Suomen juutalaisvähemmistö	13
3.1	Juutalaisten historia	13
3.2	Juutalaisten nykyelämä	15
4	Suomessa esiintyvän antisemitismin lyhyt historia	17
5	Juutalaisten käsityksiä antisemitismistä Suomessa	20
5.1	Oikeusministeriön ja Ihmisoikeuskeskuksen toimeksiantona tehty kyselytutkimus.....	20
5.2	Laadullinen tutkimus juutalaisten käsityksistä antisemitismistä.....	23
6	Toimenpiteet ja suositukset antisemitismin vastaisen työn edistämiseksi	24
6.1	Suomen toimet.....	24
6.2	Viranomaisen velvollisuudet.....	25
6.3	Euroopan unionin strategia	26
	Keskeiset käsitteet	28
	Lähteet	30

1 Johdanto

Juutalaisiin kohdistuvalla vihalla ja ennakkoluuloilla on pitkät historialliset juuret ja juutalaisvihaa, tai antisemitismia, esiintyy myös nykyajassa. Antisemitismi ei tarkoita vain yksilöiden ennakkoluuloja, vaan kyseessä on laaja yhteiskunnallinen ilmiö, joka voi heikentää luottamusta instituutioihin ja uhata demokratiaa. Viranomaiset tarvitsevat ajantasaista tutkimustietoa tunnistaakseen ja ehkäistäkseen vihapuhetta, syrjintää ja väkivaltaa. Myös kansalaisille tieto on tärkeää, sillä se syventää ymmärrystä juutalaisesta elämästä Suomessa ja purkaa stereotypioita. Antisemitismia esiintyy myös konteksteissa, joissa juutalaisia tai yhteyksiä juutalaisiin ei ole.

Euroopan unionin strategia antisemitismin torjumiseksi ja juutalaisen elämän edistämiseksi (2021–2030) korostaa jäsenvaltioiden vastuuta toimia aktiivisesti antisemitismin ehkäisemiseksi. Tämä liittyy EU:n perusarvoihin ja kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin. Antisemitismiin puuttumatta jättäminen voi heikentää instituutioiden legitimitettiä. Torjunta ei ole pelkkää syrjinnän estämistä, vaan myös tiedon lisäämistä: juutalaisen elämän näkyväksi tekeminen tukee yhdenvertaisuutta ja demokratiaa. Tutkittu tieto vähentää polarisaatiota ja vahvistaa yhteenkuuluvuutta. Pienen juutalaisvähemmistön näkökulmat jäävät usein huomiotta, joten heidän äänensä esiin tuominen on välttämätöntä yhdenvertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden toteutumiseksi.

Tämä tietolehtinen perustuu oikeusministeriön (OM) ja Ihmisoikeuskeskuksen (IOK) tilaamaan selvitykseen ”Kokemuksia ja näkemyksiä antisemitismistä Suomessa: Selvitys juutalaisiin kohdistuvasta syrjinnästä ja viharikollisuudesta” sekä kotimaiseen ja kansainväliseen tutkimukseen juutalaisesta elämästä, antisemitismistä ja sen vaikutuksista. Lisäksi sen tavoitteena on tarjota tietoa antisemitismistä ja **Kansainvälisen holokaustin muistoa kunnioittavan liiton (IHRA)** laillisesti ei-sitovasta määritelmästä, joka on kenties laajimmin hyväksytty antisemitismin määritelmä. Näiden tietojen avulla tietolehtinen tarjoaa viranomaisille ja kansalaisille luotettavaa tutkimustietoa päätöksenteon, koulutuksen ja ennaltaehkäisevän työn tueksi. Lyhyet selitykset tekstissä esiintyvillä käsitteillä löytyvät ”Keskeiset käsitteet”-osiosta.

2 Mitä on antisemitismi?

Antisemitismiä, eli juutalaisvihaa, kutsutaan usein ”pisimpään jatkuneeksi vihan muodoksi”, sillä se on ollut läsnä yhteiskunnissamme eri muodoissa yli kahden vuosituhannen ajan. Antisemitismi tarkoittaa vihamielisyyttä juutalaisia kohtaan uskonnollisena, kulttuurisena tai etnisenä ryhmänä. Siihen liittyy usein salaliitto-teorioita, stereotypioita ja syytöksiä, jotka ylittävät pelkän rodullisen ennakkoluulon ja joissa juutalaiset esitetään yhteiskunnassa voimakkaina tai manipuloivina toimijoina. Lisäksi antisemitismi on erityinen siinä, että se ei edellytä juutalaisten fyysistä läsnäoloa – se voi jatkua ja muuntua myös yhteisöissä, joissa juutalaisia ei ole lainkaan. **Antisemitismin historiallinen muuntautumiskyky ja se, että se perustuu salaliittomaiseen ajatteluun, erottaa sen rasismista.** Se on läsnä koko poliittisen kentän laajuudella, mikä tekee siitä erityisen monimuotoisen ja vaikeasti tunnistettavan ilmiön.

Vaikka antisemitismiä on määritelty eri tavoin sekä akateemisissa että ei-akateemisissa yhteyksissä, maailmanlaajuisesti laajimmin käytetyksi määritelmäksi on noussut Kansainvälisen holokaustin muistoa kunnioittavan liiton, IHRA:n, laillisesti ei-sitova määritelmä (IHRA 2016). IHRA:n mallimääritelmää on käytetty laajasti sekä antisemitismin tunnistamisessa että antisemitismin vastaisessa työssä maailmanlaajuisesti aina siitä lähtien, kun IHRA hyväksyi sen täysistunnossaan vuonna 2016. Nykypäivänä kymmenet maat – mukaan lukien Suomi – kaupungit, valtion laitokset, yliopistot, kansalaisjärjestöt ja urheiluseurat käyttävät määritelmää pohjana projekteille, jotka pyrkivät opettamaan antisemitismin eri muodoista, sekä aloitteille, jotka keskittyvät antisemitismin ilmenemisen tunnistamiseen ja torjumiseen.

2.1 Kansainvälisen holokaustin muistoa kunnioittavan liiton (IHRA) määritelmä ja sen soveltaminen Suomen kontekstissa

IHRA:n mallimääritelmä on olennainen väline Euroopan komission työssä antisemitismiä vastaan. Euroopan unionin perusoikeusviraston (FRA) kysely eurooppalaisten juutalaisten keskuudessa sekä Suomessa EU FRA:n kyselylomakkeella

tehty tutkimus (ks. 5.1) osoittavat, että määritelmässä annetut esimerkit heijastavat sitä, mitä valtaosa vastaajista pitää antisemitistisenä. Euroopan komissio pitää määritelmää lähtökohtana ihmisoikeusperustaisen ja uhrikeskeisen lähestymistavan kehittämiseen taistelussa antisemitismia vastaan. Yhdessä useimpien Euroopan maiden kanssa myös Suomi on hyväksynyt IHRA:n määritelmän. Osiossa 2.1.1 IHRA:n määritelmä on luettavissa sellaisena kuin se on verkkosivustolla (IHRA 2016).¹ Osio 2.1.2 kertoo hieman IHRA-määritelmän soveltamisesta Suomen kontekstiin.

2.1.1 IHRA:n määritelmä

IHRA:n 26. toukokuuta 2016 pitämässä kokouksessa sen 31 jäsenvaltiota hyväksyivät ei-sitovan määritelmän antisemitismille:

”Antisemitismi on tietty juutalaisia koskeva näkemys, joka voi ilmetä vihana juutalaisia kohtaan. Antisemitismin retoriset ja fyysiset ilmentymät on suunnattu juutalaisiin tai muihin kuin juutalaisiin henkilöihin ja/tai heidän omaisuuteensa, juutalaisyhteisön instituutioihin ja uskonnollisiin tiloihin.”

IHRA:n ohjaamiseksi työssään voidaan esittää seuraavia havainnollistavia esimerkkejä:

Ilmentymät saatetaan kohdistaa myös Israelin valtioon, joka syntyi juutalaiseksi yhteisöksi. Israelin arvostelua samalla tavalla kuin mitä tahansa muuta maata ei kuitenkaan voida pitää antisemitisminä.

Antisemitismi syyttää yleisesti juutalaisia salaliitosta, jolla vahingoitetaan ihmiskuntaa, ja sen perusteella juutalaisia syytetään usein siitä ”miksi asiat menevät pieleen”. Syytökset esitetään puhuttuna, kirjoitettuna, kuvallisessa muodossa tai tekoina ja niissä käytetään uhkaavia stereotypioita ja negatiivisia luonnehdintoja. Nykypäivän esimerkkeihin antisemitismistä julkisessa elämässä, tiedotusvälineissä,

¹ Määritelmä on esitetty tässä sanasta sanaan.

kouluissa, työpaikoilla ja uskonnollisessa elämässä voivat yleinen asyayhteys huomioon ottaen kuulua seuraavat, kuitenkin niihin rajoittumatta:

- Kehottaminen juutalaisten tappamiseen tai vahingoittamiseen radikaalin ideologian tai uskonnollisen ääriliikkeen nimissä, tällaisen teon avustaminen tai perusteleminen.
- Uhkaavien, epäinhimillistävien, demonisoivien tai stereotyyppisten väitteiden esittäminen juutalaisista sinänsä tai juutalaisten vallasta kollektiivisesti, kuten, mutta ei yksinomaan, väitteiden esittäminen myytistä, jonka mukaan juutalaisilla on maailmanlaajuinen salaliitto tai että he valvovat tiedotusvälineitä, taloutta, hallitusta tai muita yhteiskunnan instituutioita.
- Juutalaisten syyttäminen ihmisinä, jotka ovat vastuussa todellisesta tai kuvitellusta yksittäisen juutalaisen henkilön tai ryhmän väärinkäytöksestä tai jopa teosta, jonka muut kuin juutalaiset ovat tehneet.
- Juutalaisen väestön kansanmurhan olemassaolon, laajuuden, mekanismien (kuten kaasukammioiden) tai tarkoituksellisuuden kiistäminen kansallissosialistisen Saksan tai sen tukijoiden ja kumppanien toimesta toisen maailmansodan aikana (holokausti).
- Juutalaisten tai Israelin valtion syyttäminen holokaustin keksimisestä tai liioittelusta.
- Juutalaisten syyttäminen siitä, että he ovat lojaalimpia Israelille tai juutalaisten väitetyille maailmanlaajuisille prioriteeteille kuin omien kansakuntiansa eduille.
- Itsemääräämisoikeuden kieltäminen juutalaiselta väestöltä esimerkiksi väittämällä, että Israelin valtion olemassaolo on rasistinen hanke.
- Kaksoisstandardien soveltaminen vaatimalla Israelilta käyttäytymistä, jota ei odoteta tai vaadita miltään muulta demokraattiselta kansakunnalta.
- Klassiseen antisemitismiin yhdistettyjen symbolien ja kuvien käyttö (esimerkiksi väitteet siitä, että juutalaiset tappoivat Jeesuksen, tai väitteet lasten rituaalimurhista (blood libel)) kuvaamaan Israelia tai israelilaisia.
- Nykypäivän Israelin politiikan vertaaminen natsien politiikkaan.
- Juutalaisten pitäminen kollektiivisesti vastuullisina Israelin valtion teoista.

Antisemitistiset teot ovat rikoksia silloin, kun ne on laissa sellaisiksi määritelty (esimerkiksi holokaustin kiistäminen tai antisemitistisen materiaalin jakaminen eräissä maissa).

Rikokset ovat antisemitistisiä silloin, kun hyökkäysten kohteet, joko ihmiset tai omaisuus – kuten rakennukset, koulut, hartausharjoituspaikat ja hautausmaat – on valittu siksi, että ne ovat juutalaisia tai liittyvät juutalaisiin, tai jos kyseisiä kohteita pidetään juutalaisina tai juutalaisiin liittyvinä.

Antisemitistinen syrjintä on muiden saatavina olevien mahdollisuuksien tai palvelujen kieltämistä juutalaisilta, mikä on monissa maissa lain vastaista.

2.1.2 IHRA:n määritelmän soveltaminen Suomen kontekstissa

Suomen laissa rikoksiksi on määritelty muun muassa kunnianloukkaus ja kiihottaminen kansanryhmää vastaan. Lisäksi yhdenvertaisuuslain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta, ehkäistä syrjintää ja häirintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Laki holokaustin kieltämisen kriminalisoinnista tuli voimaan 26. tammikuuta 2026.

Suomessa antisemitistiseen tekoon tulee liittyä vihamotiivi. Rikokset ovat antisemitistisiä silloin, kun rikoksen motiivina on viha juutalaisia kohtaan ja hyökkäysten kohteet, joko ihmiset tai omaisuus – kuten rakennukset, koulut, hartausharjoituspaikat ja hautausmaat – on valittu siksi, että ne ovat juutalaisia tai liittyvät juutalaisiin, tai jos kyseisiä kohteita pidetään juutalaisina tai juutalaisiin liittyvinä. Vihamotiivi voi olla myös rangaistusta koventava tekijä (ks. esim. Yhdenvertaisuus.fi: Vihatekojen vastainen työ, OM: Motiivi ratkaisee)

2.2 Ympäröivä antisemitismi

On kuitenkin tärkeää huomata, että antisemitismi ei rajoitu vain avoimiin viharikoksiin tai vihapuheeseen. Yksi uudempi käsite, jonka tunteminen on arvokasta, on ”**ympäröivä antisemitismi**” (en. ambient antisemitism) (Boyd 2024). Termi viittaa ilmiöihin, jotka eivät ole ilmiselvästi antisemitistisiä, mutta ovat läsnä arjen rakenteissa, kulttuurisissa normeissa ja sosiaalisissa käytännöissä – usein huomaamattomasti ja ilman selkeää vihamielistä intentiota. Tämä ilmiö voi ilmetä esimerkiksi stereotyyppioissa, oletuksissa tai kielenkäytössä, jotka ylläpitävät

juutalaisiin kohdistuvia ennakkoluuloja. Ympäröivä antisemitismi on erityisen haastavaa, koska se normalisoituu ja jää helposti tunnistamatta, mutta sen vaikutukset juutalaisten kokemuksiin ja yhteiskunnalliseen ilmapiiriin ovat merkittäviä.

Ne, jotka eivät ole omakohtaisesti kyseisten ennakkoluulojen kohteena, saattavat tulkita tällaiset tapaukset harmittomiksi ja jopa yksittäisiksi. Tieteellinen tutkimus on kuitenkin osoittanut, että esimerkiksi koettujen mikroaggressioiden, syrjinnän ja kielteisten terveysvaikutusten välillä on selvä yhteys. Samoin antisemitismiin liittyvät kokemukset on yhdistetty heikompaan mielenterveyteen ja vähentyneeseen sosiaaliseen osallistumiseen (Shani, Gerber ja Herb 2024, Shani et al. 2025). Sekä avoin että ympäröivä antisemitismi voivat siis vaikuttaa syvästi paitsi yksilöihin ja heidän lähipiiriinsä, myös laajempaan juutalaiseen yhteisöön (Czimbalmos 2025a).

3 Suomen juutalaisvähemmistö

Vaikka Suomea pidetään usein juutalaisen historian kannalta melko vähäpätöisenä alueena, maalla on itse asiassa rikas juutalainen kulttuuriperintö ja elinvoimainen nykyinen juutalaisyhteisö. Tämän luvun tarkoituksena on tarjota lukijalle lyhyt johdanto Suomen juutalaiseen historiaan ja nykypäivään.

3.1 Juutalaisten historia

Juutalaisten asutus Suomessa alkoi verrattain myöhään muihin Euroopan maihin verrattuna, vasta sen jälkeen, kun Suomi liitettiin Venäjän keisarikuntaan vuonna 1809. Juutalaisyhteisön institutionaalinen rakenne muotoutui pitkälti keisarillisen Venäjän armeijan vaikutuksesta. Monet varhaisista juutalaisista siirtolaisista olivat Venäjän armeijan sotilaita, mukaan lukien niin sanotut **kantonistit** – juutalaispojat, jotka oli kasvatettu Venäjän sotilaskouluissa ja joilla oli vuoden 1858 säädöksen nojalla lupa jäädä maahan perheineen. Juutalaisten asutus jatkui myös kantonistijärjestelmän lakkauttamisen jälkeen 1850-luvulla. 1880-luvulla Suomessa asuvien juutalaisten asema heikkeni merkittävästi. Juutalaisvastainen ilmapiiri levisi Venäjältä ja Saksasta, ja vuonna 1886 säädetty passiasetus teki heidän oleskelustaan epävarmaa, sillä luvat myönnettiin vain puoleksi vuodeksi kerrallaan. Vuonna 1888 järjestettiin joukkokarkotuksia, ja vaikka osa perheistä sai jäädä maahan, heidän elinkeinonsa ja oikeutensa olivat tiukasti rajoitettuja. Juutalaiset elivät jatkuvassa epävarmuudessa ja turvattomuudessa (Torvinen 1989, Ekholm 2013, Muir 2024).

Yhteiskunnallisen keskustelun jatkuessa juutalaisten asemasta puolesta ja vastaan juutalaiset itse aktivoituivat ajamaan oikeuksiaan. Tunnetut suomalaiset juutalaiset, kuten Santeri Jacobsson (1883–1955) ja Israel-Jakob Schur (1879–1949), kirjoittivat aktiivisesti tilanteesta ja Suomen juutalaisiin kohdistuvasta antisemitismistä sekä osallistuivat aktiivisesti juutalaisten kansalaisoikeuksien puolustamiseen. Vuonna 1906 Jacobsson perusti Emansipaation työvaliokunnan ja lähetti kollegoineen Venäjän keisari Nikolai II:lle anomuksen kansalaisoikeuksien myöntämisestä. Vuonna 1907 valittu uusi eduskunta käsitteli anomusta, mutta perustuslakivaliokunta ei käsitellyt ehdotusta vuoden aikana (Muir 2024).

Kuva 1. Historiallinen valokuva juutalaisista sotilaista. Lähde: Suomen juutalaisten arkisto, Kansallisarkisto.

Vuosikymmenten kamppailun jälkeen Suomen itsenäistyminen mahdollisti useita muutoksia maassa, myös juutalaiseen vähemmistöön liittyviä. Suomen juutalaisten kansalaisoikeuksien käsittely alkoi uudelleen maaliskuun vallankumouksen jälkeen vuonna 1917. Hallituksen esitys laista annettiin eduskunnalle toukokuussa, ja kesäkuussa lakiehdotus hyväksyttiin selvin luvuin. **Laki vahvistettiin lopullisesti 22. joulukuuta 1917, jolloin juutalaisille myönnettiin oikeus Suomen kansalaisuuteen** (Torvinen 1989, Muir 2024).

Tämän ja muiden sekä juutalaisvähemmistöä että muuta suomalaista yhteiskuntaa koskevien lakimuutosten myötä Suomen juutalaisyhteisö alkoi käydä läpi merkittäviä muutoksia. Se on monipuolistunut muun muassa lisääntyneiden seka-avioliittojen kautta 1900-luvun ensimmäisestä puoliskosta lähtien. Myöhemmin myös halu käännyä juutalaisuuteen alkoi yleistyä. Lisäksi Suomen moninaistuminen kasvatti ja muutti juutalaisvähemmistöä ulkomaistaustaisten juutalaisten liittyessä osaksi yhteisöä (Czimbalmos 2021). Nämä jatkuvat muutokset ovat lisänneet yhteisön kulttuurista ja uskonnollista moninaisuutta.

3.2 Juutalaisten nykyelämä

Viimeaikaisten arvioiden mukaan Suomessa asuu yli 2 000 juutalaista, mutta vain noin 1 000 heistä kuuluu johonkin maan kolmesta juutalaisesta seurakunnasta. Nämä kolme seurakuntaa ovat **Helsingin ja Turun juutalaiset seurakunnat**, jotka ovat historiallisia yhteisöjä, sekä **Or Hatzafon Finland, reformijuutalainen** yhteisö, joka perustettiin vuonna 2022. Suomessa on myös hasidilaiseen (ultra-ortodoksiseen) juutalaisuuteen kuuluva **Chabad Lubavitch** -liike. Näiden lisäksi maassa toimii useita juutalaisia järjestöjä, kuten hyväntekeväisyysorganisaatioita, urheiluseuroja ja nuorisojärjestöjä. Yksikään näistä yhteisöistä ei ole monoliittinen – niiden jäsenet tulevat erilaisista taustoista ja ovat lähtöisin erilaisista uskonnollisista ja kulttuurisista ympäristöistä. Esimerkiksi, vaikka Helsingin ja Turun juutalaiset seurakunnat ovat muodollisesti **ortodoksisia**, niiden jäsenistö on varsin monimuotoinen, eivätkä monet yhteisön jäsenet identifioitu ortodoksiseksi (ks. esim. Muir ja Tuori 2024, Czimbalmos ja Pataricza, tulossa).

Kuva 2. Helsingin synagoga. Kuva: Joel Rautio.

Erityisen merkittävä viimeaikainen muutos on ollut juutalaisen yhteisön monipuolistuminen: perinteisesti suomalainen juutalaisuus on ollut **aškenazi**-taustaista (Keski-Euroopan juutalaiset), mutta nykyään yhteisöön kuuluu myös **sefardi**-juutalaisia (Iberian juutalaiset) ja **mizrahi**-juutalaisia (Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan juutalaiset). Tämä monimuotoisuuden kasvu kuvastaa sekä kansainvälistä muuttoliikettä että juutalaisen elämän pluralismin kehittymistä Suomessa.

Juutalainen elämä Suomessa tarkoittaa moninaisuutta: perinteisiä ja moderneja käytäntöjä, erilaisia identiteettejä ja tapoja elää juutalaisuutta. Juutalaisuus voi merkitä monia eri asioita. **Ihminen voi identifioitua juutalaiseksi monien asioiden perusteella: etnisyyden, uskonnollisen sitoutumisen, kulttuurisen taustan tai muiden tekijöiden pohjalta.** Suomessa asuvat juutalaiset joutuvat usein luovimaan omaa identiteettiään ja uskonnollisuuttaan nyky-yhteiskunnassa. He voivat valita, noudattavatko tiettyjä juutalaisia perinteitä vai jättävätkö tietoisesti noudattamatta niitä, mikä osaltaan lisää juutalaisten identiteettien ja elettyjen käytäntöjen moninaisuutta niin yksilön kuin perheiden ja yhteisöjen tasolla.

Tämä moninaisuus näkyy erityisesti nuorten juutalaisten elämässä. Nuorten näkökulmasta juutalaisuus merkitsee identiteetin rakentamista pienessä vähemmistössä, osallistumista kansainvälisiin verkostoihin sekä tasapainoilua eri kulttuurien välillä (Czimbalmos 2025b). Nämä monisäikeiset kokemukset muodostavat olennaisen osan siitä, mitä juutalainen elämä Suomessa tänä päivänä on. Kokemusten kirjoon kuuluu usein myös jatkuvan antisemitismin kohtaamisen käsittely.

4 Suomessa esiintyvän antisemitismin lyhyt historia

Vaikka Suomessa on rikas juutalainen perintö – ja vaikka antisemitismi voi kukoistaa myös paikoissa, joissa juutalaisia on vähän tai ei lainkaan – elää yhteiskunnassa edelleen sitkeä myytti, että antisemitismi olisi vieras ilmiö suomalaisessa yhteiskunnassa. Todellisuudessa antisemitismiä esiintyi Suomen alueilla jo kauan ennen kuin useimmat olivat koskaan kohdanneet juutalaisia.

Kun Suomi oli Ruotsin hallitsema, kristilliseen uskontoon perustuvat antisemitistiset asenteet tuotiin Länsi-Euroopasta, erityisesti saksankielisiltä alueilta. Nämä asenteet eivät kadonneet, kun Suomi liitettiin Venäjän keisarikuntaan. 1800-luvun loppupuolella, Aleksanteri II:n salamurhan jälkeen, venäläinen antisemitismi voimistui, ja Venäjän valtio alkoi syrjiä juutalaisia näiden koetun taloudellisen ja yhteiskunnallisen aseman vuoksi (Torvinen 1989).

Venäjän hallinnon aikana nämä kehityssuunnat vaikuttivat suomalaisten asenteisiin. Venäjän valtion tapa kohdella juutalaisia sekä **pogromit** muovasivat julkista keskustelua Suomessa, ja juutalaisten asuttamisen vastustajat nostivat kysymyksen esiin Suomen valtiopäivillä. Samanaikaisesti ruotsalaiselta ajalta peräisin oleva uskonnollinen antisemitismi säilyi vaikutusvaltaisena. Antisemitistiset ja juutalaisvastaiset asenteet olivat levinneet laajalle Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. 1900-luvulla antisemitismin luonne alkoi muuttua. Uskonnollinen antisemitismi säilyi, mutta sen rinnalle alkoi nousta sen uusia muotoja yhteiskunnan eri osa-alueilla – salaliittoteoriat, antisemitismi akateemisissa piireissä, urheilussa, musiikissa ja politiikassa, ja Suomen rooliin toisessa maailmansodassa liittyvä antisemitismi (ks. esim. Muir ja Worthen 2013, Ahonen et al. 2020, Silvennoinen 2023, Swanström 2025).

Toisen maailmansodan aikana suomenjuutalaiset palvelivat isänmaataan muiden suomalaisten tavoin. Jatko-sodan aikana heidän lojaaliutensa pantiin todelliseen testiin, sillä maa oli liittoutunut natsi-Saksan kanssa. Näin juutalaisista tuli aseveljiä pahimpien vihollistensa kanssa. Huolimatta piilevästä antisemitismistä Suomessa ei kuitenkaan koskaan säädetty juutalaisvastaisia lakeja, ja juutalainen väestö jakoi sota-ajan kohtalon muiden suomalaisten kanssa. Sodassa kaatui 23 juutalaista sotilasta – merkittävä luku yhteisön pieneen määrään suhteutettuna (Muir 2024: 90).

Samaan aikaan Suomeen saapui useita juutalaisia, osa hakemaan turvapaikkaa, Euroopan muissa osissa vallinneen tilanteen vuoksi. Pakolaisten asema oli kuitenkin erilainen, koska heiltä puuttui Suomen kansalaisuuden suoma turva (Muir 2024: 90). Marraskuun 6. päivänä 1942 kahdeksan juutalaista pakolaista karkotettiin maasta muiden epäilyttäviksi katsottujen ulkomaalaisten joukossa. Akateemisten tutkijoiden mukaan tämä luku on kuitenkin virheellinen. Viime vuosikymmenien tutkimukset ovat tuoneet ilmi, että Suomen turvallisuuspoliisi luovutti yhteensä kaksitoista juutalaista pakolaista Saksan viranomaisille. Lisäksi sotilasvastatiedustelu lähetti vähintään 48 neuvostoliittolaista juutalaista Einsatzkommando Finlandille osana yhteensä 520 neuvostoliittolaisen sotavangin luovutusta. Tämä merkitsee vähintään 60:tä karkotettua juutalaista. Luku on pieni verrattuna holokaustin yleiseen mittakaavaan, silti se on huomattavasti suurempi kuin marraskuun 1942 tapaus antaisi ymmärtää (Silvennoinen 2023: 322). Suomalaiset viranomaiset eivät kuitenkaan tavoitelleet juutalaisten joukkomurhan aikaansaamista eivätkä käsitelleet karkotuksia erityisesti juutalaisiin kohdistuvina toimenpiteinä (Silvennoinen 2023, Muir 2024).

Kuva 3. ”Apua anovat kädet.” Juutalaispakolaisten muistomerkki Helsingissä. Rafael Wardi, Nils Haukelund. Kuva: Joel Rautio.

Suomen sodanjälkeinen asema vaikutti siihen, miten sen sotahistoriaa tulkittiin, mikä osaltaan johti käsitykseen, että antisemitismi olisi ollut (ja olisi edelleen) marginaalinen ongelma suomalaisessa yhteiskunnassa (Ahonen et al. 2020, Silvennoinen 2023, Muir 2024).

Uskonnollisen antisemitismin ja äärioikeistosta kumpuavan antisemitismin lisäksi on tärkeää tuoda esiin neuvostoliittolainen antisemitismi, joka ilmeni poliittisena vainona ja kulttuurisena rajoittamisena. Sen seuraukset heijastuivat myös länteen, mikä näkyy kylmän sodan aikaisten stereotyypioiden vahvistumisena ja kielenkäyttönä, joka muistuttaa Neuvostoliiton ajan kieltä. Vaikka aihetta on käsitelty laajasti kansainvälisessä tutkimuksessa, Suomessa se on jäänyt vähälle huomiolle ja vaatii lisätutkimusta.

Kuten viimeaikainen tieteellinen tutkimus osoittaa, antisemitismi on edelleen ongelma Suomessa, eikä se poliittisella kentälläkään rajoitu vain äärioikeiston marginaaliryhmiin, vaan sitä esiintyy laajasti ja se voi ilmetä monin eri tavoin – sekä avoimesti että hienovaraisemmin, myös ympäröivän antisemitismin muodossa. Tätä asiaa käsitellään tarkemmin seuraavassa luvussa.

5 Juutalaisten käsityksiä antisemitismistä Suomessa

Vaikka historiallinen tutkimus on aiemmin tarkastellut antisemitismii Suomessa, akateeminen tutkimus on ryhtynyt vasta viime aikoina tarkastelemaan juutalaisten käsityksiä antisemitismistä Suomen kontekstissa. Hamasin lokakuun 7. päivän (2023) terrori-iskulla oli myös vaikutuksia antisemitismin ilmenemismuotoihin Suomessa. Nykytutkimuksen tulokset osoittavat, että vaikka antisemitismi oli läsnä suomalaisessa yhteiskunnassa jo ennen hyökkäystä, Israelin ja Hamasin välisen sodan aikana sen ilmenemismuodot muuttuivat. Seuraavissa osioissa keskitytäänkin viimeaikaisen tutkimuksen keskeisiin havaintoihin siitä, miten juutalainen vähemmistö kokee antisemitismiin liittyvät ilmiöt suomalaisessa yhteiskunnassa.

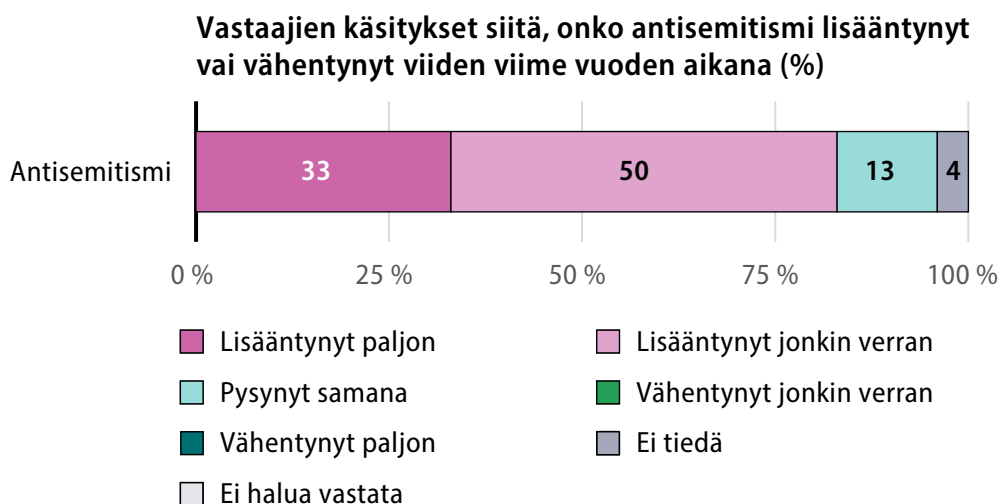
5.1 Oikeusministeriön ja Ihmisoikeuskeskuksen toimeksiantona tehty kyselytutkimus

Yksi tärkeimmistä panoksista tällä alalla on oikeusministeriön ja Ihmisoikeuskeskuksen toimeksiannosta tehty suhteellisen uusi selvitys vuodelta 2024 (Czimbalmos ja Pataricza 2024), joka perustui vuonna 2023 toteutettuun EU FRA -kyselyyn antisemitismistä ja juutalaisia vastaan kohdistuneista viharikoksista (EU FRA 2024). On tärkeää huomata, että EU:n FRA:n vuonna 2023 toteuttama kysely – joka tehtiin ennen sen suomalaista vastinetta – paljasti samankaltaisia kehityskulkuja niissä maissa, joita tutkimuksessa tarkasteltiin.

Suomen selvitys (Czimbalmos ja Pataricza 2024) käsitteli vastaajien – eli Suomessa asuvien juutalaisten – näkemyksiä ja kokemuksia antisemitismistä. Tutkimukseen osallistui 17–22 prosenttia noin 1 500–2 000 yli 16-vuotiaasta Suomessa asuvasta juutalaisesta. Kyselyaineisto kerättiin 4. lokakuuta ja 4. marraskuuta 2023 välisenä aikana.

Tutkimukseen osallistuneilta kysyttiin, kokivatko he antisemitismin lisääntyneen tai vähentyneen Suomessa viiden viime vuoden aikana (tai sinä aikana, jonka he ovat asuneet Suomessa). **Enemmistö vastaajista (83 %) ilmoitti antisemitismin lisääntyneen** (Kuvio 1).

Kuvio 1. Vastaajien käsitykset siitä, onko antisemitismi lisääntynyt vai vähentynyt viiden viime vuoden aikana.

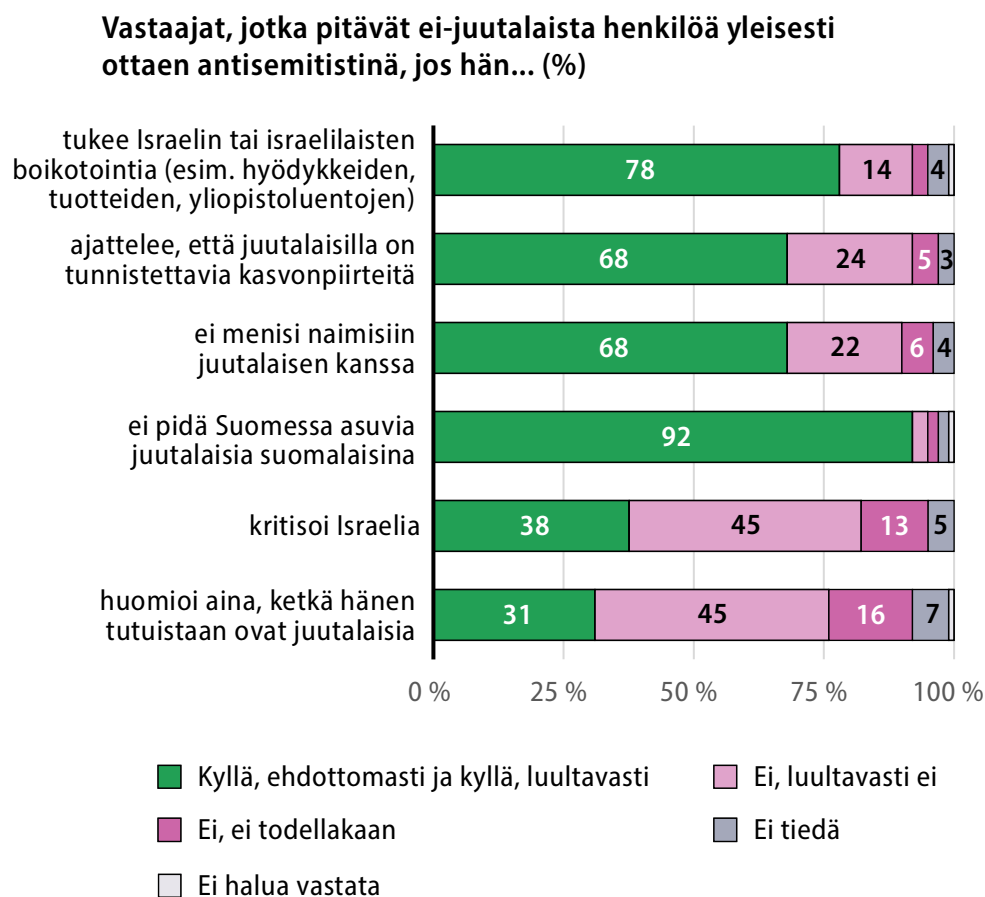
Suurin osa vastaajista piti antisemitismiiä internetissä (85 %), mediassa (74 %) ja poliittisessa elämässä (70 %) todella suurena tai melko suurena ongelmana.

Tutkimuksessa selvitettiin myös, missä määrin vastaajat pitivät valikoituja väittämiä ja mielipiteitä antisemitistisenä, mikäli ei-juutalainen henkilö esittäisi ne (Kuvio 2).

Valtaosa (92 %) vastaajista sanoi pitävänsä henkilöä antisemitistinä, jos tämä ei pidä Suomessa asuvaa juutalaista suomalaisena. Vastaajista 78 prosenttia piti henkilöä antisemitistinä, jos tämä boikotoi Israelia tai israelilaisia.

Vain kahdessa väitteessä alle puolet vastaajista piti toimintaa antisemitistisenä: 31 prosenttia piti antisemitistisenä ei-juutalaista henkilöä, joka aina huomioi, ketkä hänen tuttavistaan ovat juutalaisia. Israelia arvostelevaa ei-juutalaista henkilöä piti antisemitistinä 38 prosenttia vastaajista. Kyselyssä ei määritetty tarkasti, mikä on Israelin vastaista kritiikkiä, kun vastaajilta kysyttiin heidän näkemyksiään Israel-kritiikin antisemitistisyydestä. Kuitenkin muista Israeliin liittyvistä kysymyksistä – kuten boikotista – kävi ilmi, että vastaajat kokevat osan Israeliin kohdistuvasta kritiikistä antisemitistisenä.

Kuvio 2. Vastaajat, jotka pitävät ei-juutalaista henkilöä yleisesti ottaen antisemitistinä, jos hän...

Kyselytutkimuksen tulosten mukaisesti laadullisen tutkimuksen haastateltavat (ks. 5.2) eivät ainoastaan vahvistaneet kyselyn havaintoja, vaan tarjosivat myös lisäselvityksiä tietyistä monimutkaisista piirteistä, jotka liittyvät antisemitismin muotoihin ja joita voi olla vaikeampi tunnistaa.

5.2 Laadullinen tutkimus juutalaisten käsityksistä antisemitismistä

Åbo Akademin tutkijat² haastattelivat yli 40:tä Suomessa asuvaa juutalaista maaliskuun ja kesäkuun 2024 välisenä aikana, tarjoten syvällisempää ymmärrystä havaituista ilmiöistä ja niiden taustalla olevista kokemuksista. Haastateltavat totesivat antisemitismin ilmenemisen koko poliittisen kentän kirjolla ja kuvasivat sekä avoimien että ympäröivien antisemitismin muotojen nousua – perinteisistä salaliittoteorioista nykyisempiin implisiittisiin narratiiveihin sosiaalisessa mediassa ja julkisessa keskustelussa. Monet nostivat esiin Israeliin kohdistuvan kritiikin sisältämät antisemitistiset ilmaisut ja niiden ongelmallisuuden erityisesti silloin, kun mukana on antisemitistisiä stereotypioita, salaliittoelementtejä, kaksoisstandardeja tai juutalaisten itsemääräämisoikeuden (**sionismin**) kieltäminen. Tämä paljasti syvällä piilevän ongelman, jossa Israel-kritiikki usein sekoittuu selkeisiin antisemitistisiin ilmaisumuotoihin ilman, että rajanvetoa tehtäisiin riittävän selkeästi.

Haastateltavat pohtivat usein sitä, mitä he pitivät kaksoisstandardien soveltamisena – eli Israelilta vaaditaan sellaista käyttäytymistä, jota ei odoteta tai vaadita muulta demokraattiselta valtiolta. Tämän lisäksi haastateltavat toivat esiin, että sionismiin liitetään usein kielteisiä merkityksiä ja sitä kuvataan rasisena ideologiana, kun taas heidän ja useimpien juutalaisten näkemyksen mukaan sionismi merkitsee juutalaisten kansan oikeutta itsemääräämiseen sekä Israelin valtion olemassaolon oikeutusta. Tämä kuvaa laajempaa trendiä, jossa Israelia koskevassa kritiikissä sekoittuvat poliittiset näkökulmat ja antisemitistiset ilmaisut. Heidän kertomuksensa osoittivat, että vaikka tietyt ilmaisut eivät välttämättä ole eksplisiittisesti antisemitistisiä, ne voivat silti luoda epämukavuuden tai levottomuuden ilmapiiriä juutalaisten keskuudessa.

Monet kuvasivat ympäröivää antisemitismiä ilmiönä (Czimbalmos 2025a), joka ei aina ilmene suorasanaista hyökkäyksenä, vaan arjen hienovaraisina asenteina ja ilmapiirinä, joka voi vaikuttaa kokemukseen turvallisuudesta ja kuulumisesta. Suomessa tähän mennessä saadut tutkimustulokset viittaavat siihen, että vaikka kansallisia eroja antisemitismissä varmasti on, nykypäivän antisemitismi ilmenee monissa yhteiskunnissa hyvin samankaltaisella tavalla.

2 Tutkimus toteutettiin osana Antisemitism Undermining Democracy -hanketta. <https://www.abo.fi/en/project/antisemitism-undermining-democracy/>

6 Toimenpiteet ja suositukset antisemitismin vastaisen työn edistämiseksi

Antisemitismin torjuminen vaatii koordinoitua ja monitahoista lähestymistapaa. Suomessa koordinoitu antisemitismin vastainen työ kehittyy koko ajan ja se perustuu tiiviiseen yhteistyöhön juutalaisyhteisön kanssa sekä eri viranomaisten välisen yhteistyön edistämiseen. EU-tasolla on kehitetty omia antisemitismin vastaisia strategioita ja politiikkatoimia, joita Suomi tukee ja jotka toisaalta tarjoavat Suomen toimenpiteille tärkeän viitekehyksen. Nämä strategiat keskittyvät erityisesti koulutukseen, tietoisuuden lisäämiseen ja lainsäädännön vahvistamiseen antisemitistisen vihan ja tekojen ehkäisemiseksi.

6.1 Suomen toimet

Suomessa antisemitismin vastaisia toimia koordinoidaan osana kansallista syrjinnän vastaista työtä. Valtioneuvoston toimenpideohjelmassa rasismien torjumiseksi ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi antisemitismin vastaiset toimet on koottu omaksi kokonaisuudekseen (VN 2024).

Toimenpideohjelma sisältää tavoitteita antisemitistisen vihamielisyyden ehkäisemiseksi sekä viranomaisten osaamisen ja tietoisuuden lisäämiseksi. Tietopohjan vahvistamiseksi valtioneuvosto on lisäksi tilannut ensimmäisen selvityksen juutalaisiin kohdistuvasta syrjinnästä ja viharikoksista (ks. 5.1).

Strategisten tavoitteiden edistäminen voi hyötyä konkreettisista ja käytännönläheisistä toimista. Koulutuksella – niin kouluissa kuin viranomaisten ja muiden instituutioiden sisällä – on tärkeä rooli tietoisuuden lisäämisessä. Selkeä viranomaisohjeistus ja koulutuksen kehittäminen voivat tukea poliisia, oikeusjärjestelmää ja muita julkisia toimijoita antisemitismiin liittyvien tilanteiden tunnistamisessa ja käsittelyssä. Myös juutalaisten yhteisöjen tukeminen esimerkiksi turvallisuuden, kulttuuritoiminnan ja yhteisöllisen hyvinvoinnin näkökulmista voi vahvistaa heidän mahdollisuuksiaan toimia ja elää turvallisesti osana suomalaista yhteiskuntaa.

Lisäksi, IHRA:n määritelmä tarjoaa arvokkaan työkalun viranomaisille antisemitismin tunnistamiseen ja laillistamiseen sekä oikeuslaitoksen käyttöön. Määritelmän selkeät esimerkit auttavat viranomaisia ymmärtämään antisemitismin eri muotoja

ja puuttumaan niihin tehokkaammin. Koulutusohjelmissa, poliisityön ohjeistuksissa ja oikeudenkäynnissä IHRA-määritelmä voi toimia yhtenäisenä vertailukohtana, joka varmistaa asian johdonmukaisen käsittelyn.

6.2 Viranomaisen velvollisuudet

Viranomaisilla on velvollisuus torjua antisemitismia ja edistää yhdenvertaisuutta. Suomen lainsäädäntö (erityisesti perustuslaki ja yhdenvertaisuuslaki) asettaa viranomaisille laajat velvoitteet torjua eri väestöryhmiin kohdistuvaa syrjintää ja edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista suomalaisessa yhteiskunnassa. Viranomaisten tulee yhdenvertaisuuslain nojalla arvioida yhdenvertaisuuden toteutumista omassa toiminnassaan sekä arvion pohjalta laatia suunnitelma mahdollisten ongelmien ratkaisemiseksi sekä yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Konkreettiset antisemitismin torjumisen toimenpiteet kannattaakin koota osaksi organisaation yhdenvertaisuussuunnitelmaa, mikä helpottaa niiden toimeenpanoa ja sen seuranta. Tilannearvion tekemisessä tulee hyödyntää olemassa olevaa tutkimusta ja muita tietolähteitä, ja mahdollisuuksien mukaan kerätä näkemyksiä yhdenvertaisuuden esteistä juutalaisyhteisöä edustavilta toimijoilta (yhdistykset ja seurakunnat). Tiedon ja osaamisen lisäämiseksi löytyy myös hyviä oppaita ja muita työkaluja, joita kannattaa hyödyntää:

Oppaita, työkaluja ja hyödyllisiä nettisivuja

- **Yhdenvertaisuussuunnittelun työkalut:**
<https://www.yhdenvertaisuus.fi>
- **Yhdenvertaisuuden arvioinnin opas:**
<https://yhdenvertaisuus.fi>
- **Depolarize – Työkaluja väestösuhteiden edistämiseen:**
<https://www.depolarize.fi/>
- **Holocaustinfo.org – Materiaaleja holokaustista ja antisemitismistä suomeksi ja ruotsiksi** (keväästä 2026 alkaen):
<https://www.holocaustinfo.org>
- **The IHRA Resource Library:**
<https://holocaustremembrance.com/resources/?languages=english>
- **Forum för Levande Historia:**
<https://www.levandehistoria.se/>

- **The Institute for Holocaust Research in Sweden:**
<https://www.ihrs.se/>
- **The Institute for the Study of Global Antisemitism & Policy (ISGAP):** <https://isgap.org/>
- **Institute for the Study of Contemporary Antisemitism Podcast:**
<https://isca.indiana.edu/resources/isca-podcast.html>

Suomen Juutalaisten seurakuntien nettisivut

- **Helsingin juutalainen seurakunta:**
<https://jchelsinki.fi/>
- **Turun juutalainen seurakunta:**
<https://www.jcturku.fi/>
- **Or Hatzafon Finland:**
<https://suomenreformijuutalaiset.org/>

6.3 Euroopan unionin strategia

Euroopan unionin strategia antisemitismin torjumiseksi ja juutalaisen elämäntavan vaalimiseksi (2021–2030) tarjoaa kattavan ja kunnianhimoisen toimintakehyksen, joka sisältää toimenpiteitä antisemitismin ehkäisemiseksi, juutalaisen elämän suojelemiseksi sekä koulutuksen ja holokaustin muistamisen vahvistamiseksi (Euroopan komissio 2021).

EU:n strategia rakentuu kolmelle keskeiselle asialle, jotka muodostavat pohjan antisemitismin vastaiselle työlle.

EU:n strategian kolme osa-aluetta:

Ensimmäinen osa-alue on antisemitismin aktiivinen torjunta. Tämä tarkoittaa sekä avoimien viharikosten että rakenteellisen antisemitismin tunnistamista ja vastustamista kaikilla yhteiskunnan tasoilla. Toinen osa-alue keskittyy juutalaisen elämän tukemiseen ja suojelemiseen. Kolmas osa-alue on koulutus ja muistaminen, jotka ovat kriittisiä pitkän aikavälin muutoksen aikaansaamisen kannalta.

Keskeiset käsitteet

Tässä osiossa esitellään lyhyet määritelmät keskeisille käsitteille, jotka liittyvät juutalaisuuteen, antisemitismiin ja näihin teemoihin liittyvään historiaan ja ilmiöihin. Määritelmät tarjoavat tiiviin yleiskuvan käsitteiden merkityksestä ja taustasta, jotta tekstin sisältö on helpommin ymmärrettävää.

antisemitismi: Antisemitismi tarkoittaa vihamielisyyttä, ennakkoluuloja tai syrjintää juutalaisia kohtaan yksilöinä tai ryhmänä. Se voi ilmetä sosiaalisena, taloudellisena, poliittisena tai uskonnollisena vihamielisyytenä ja on historian saatossa johtanut syrjintään, väkivaltaan ja kansanmurhiin. Antisemitismiä on esiintynyt eri muodoissa yli kahden vuosituhannen ajan. Suomessa on hyväksytty IHRA:n (International Holocaust Remembrance Alliance) määritelmä, joka on yksi tunnetuimmista ja laajimmin käytetyistä määritelmistä.

aškenazi-juutalaiset: Erityisesti Keski- ja Itä-Euroopasta peräisin olevia juutalaisia.

Chabad Lubavitch: Chabad-Lubavitch on yksi hasidijuutalaisuuden suuntauksista, joka syntyi 1700-luvun lopulla Itä-Euroopassa. Liike korostaa juutalaisen lain (halakhan) noudattamista, hengellistä syvyyttä ja älyllistä pohdintaa sekä aktiivista yhteistyötä. Chabad tunnetaan erityisesti laajasta lähetystyöstään ja opetustoiminnastaan ympäri maailmaa.

hasidijuutalaisuus: Juutalainen herätysliike, joka on lähtöisin nykyisen Puolan, Valko-Venäjän ja Ukrainan alueelta ja alkoi levitä 1700-luvun loppupuolella. Hasidiliike alkoi taistella perinteisen juutalaisuuden puolesta 1800-luvulla juutalaisuuden morderneja suuntauksia vastaan. Uudistusten vastustus näkyy esimerkiksi vanhaan itäeurooppalaiseen tyyliin pohjautuvassa pukeutumisessa.

holokausti: Toisen maailmansodan aikana tapahtunut järjestelmällinen kansanmurha, jossa natsi-Saksa ja sen liittolaiset murhasivat noin kuusi miljoonaa juutalaista.

IHRA: International Holocaust Remembrance Alliance. Kansainvälinen holokaustin muistoa kunnioittava liitto.

kantonisti: Venäjän keisarikunnan ajan (1800-luvulla) juutalaisia poikia, jotka otettiin nuorina armeijan palvelukseen ja pakotettiin usein kääntymään kristinuskoon.

mizrahi-juutalaiset: Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan juutalaisia.

ortodoksijuutalaisuus: Ortodoksijuutalaisuus viittaa juutalaisuuden suuntaukseen, joka korostaa perinteisten lakien ja rituaalien noudattamista, erityisesti halakhan (juutalaisen lain) mukaisesti. On tärkeää huomata, että ortodoksijuutalaisuus ei ole täysin yhtenäinen liike, vaan sen sisällä on erilaisia suuntauksia ja käytäntöjä, kuten moderni ortodoksisuus ja haredijuutalaisuus.

pogromi: Väkivaltainen hyökkäys juutalaisia vastaan, johon liittyy usein ryöstelyä ja tuhoa; historiallisesti erityisen yleisiä Venäjän keisarikunnassa 1800–1900-luvuilla.

reformijuutalaisuus: Reformijuutalaisuus on juutalaisuuden suuntaus, joka syntyi 1800-luvulla ja painottaa yksilön vapautta tulkita juutalaisia perinteitä sekä sopeuttaa uskonnollisia käytäntöjä moderniin yhteiskuntaan. Myöskään reformijuutalaisuus ei ole täysin yhtenäinen liike, vaan sen sisällä esiintyy monenlaista uskonnollista käytäntöä ja näkemystä.

sefardi-juutalaiset: Juutalaisia, joiden juuret ovat Iberian niemimaalla (Espanja ja Portugali) ja jotka karkotettiin sieltä 1400-luvun lopulla; myöhemmin he asettuivat mm. Välimeren alueelle ja Lähi-itään.

sionismi: Poliittinen ja kulttuurinen liike, joka syntyi 1800-luvun lopulla ja pyrki luomaan juutalaisille kansallisen kodin heidän historialliseen synnyinmaahansa; nykyään liittyy Israelin valtion olemassaoloon ja juutalaiseen kansalliseen identiteettiin.

ympäröivä antisemitismi: (eng. ambient antisemitism) Ilmiö, jossa antisemitistiset asenteet ja vihamielisyys ovat läsnä yhteiskunnassa epäsuorasti ja vaikuttavat juutalaisten kokemuksiin, vaikka ne eivät aina ilmene avoimena vihapuheena tai väkivaltana.

Lähteet

- Ahonen, P., Muir, S., & Silvennoinen, O. (2020). The Study of Antisemitism in Finland Past: Present, and Future. teoksessa J. Adams, & C. Heß, *Antisemitism in the North: History and State of Research*. 139–154. de Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110634822-009>
- Boyd, J. (2024). *Antisemitism in the aftermath of October 7: what do the data tell us, and what more do we still need to know?* Institute for Jewish Policy Research. <https://www.jpr.org.uk/reports/antisemitism-aftermath-october-7-what-do-data-tell-us-and-what-more-do-we-still-need-know>. (20.06.2025)
- Czimbalmos, M. (2021). *Intermarriage, conversion, and Jewish identity in contemporary Finland: A study of vernacular religion in the Finnish Jewish communities*. Åbo Akademi.
- Czimbalmos, M. (2025a). Contemporary Antisemitism as Perceived in Finland: The State of Affairs. *Contemporary Jewry*, 45 (4), 59. <https://doi.org/10.1007/s12397-025-09685-8>
- Czimbalmos, M. (2025b). Perinteiden ja pluralismin ristipaineessa: Juutalaisnuoret Suomessa. *Teologia.fi*. <https://teologia.fi/2025/10/perinteiden-ja-pluralismin-ristipaineessa-juutalaisnuoret-suomessa/>
- Czimbalmos, M. & Pataricza, D. (2024). *Kokemuksia ja näkemyksiä antisemitismistä Suomessa: Selvitys juutalaiseen kohdistuvasta syrjinnästä ja viharikollisuudesta*. Ihmisoikeuskeskuksen julkaisu. 3/2024.
- Czimbalmos, M. & Pataricza, D. toim. (tulossa). *Jewish Life in Finland: History, tradition, and change*. Springer Nature.
- Ekholm, L. (2013). *Boundaries of an urban minority: the Helsinki Jewish community from the end of imperial Russia until the 1970s*. Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-%209075-2>
- Euroopan komissio. (2021). *EU Strategy on combating antisemitism and fostering Jewish life (2021–2030)* https://commission.europa.eu/document/6160ed15-80da-458e-b76b-04eacae46d6c_en (30.01.2024)
- Euroopan unionin perusoikeusvirasto (EU FRA). (2024). *Jewish People's Experiences and Perceptions of Antisemitism*. <https://fra.europa.eu/en/publication/2024/experiences-and-perceptions-antisemitism-third-survey> (30.10.2025)

- International Holocaust Remembrance Association (IHRA). (2016). *Kansainvälisen holokaustin muistoa kunnioittavan liiton mallimääritelmä antisemitismille*. <https://holocaustremembrance.com/resources/kansainvalisen-holokaustin-muistoa-kunnioittavan-liiton-mallimaaritelma-antisemitismille> (30.10.2025)
- Muir, S. (2024). Juutalaisten tie tsaarin Venäjän alamaista Suomen kansalaisiksi. teoksessa M. Attias, & P. Artemjeff. *Historiat ja väestösuhteet*. 81–90. MAP Finland.
- Muir, S., & Tuori, R. (2024). The Customs of Our Ancestors Are in Our Hands: Negotiating Tradition and Change in the Jewish Communities in Finland. *European Journal of Jewish Studies*, 18 (1), 130–154. <https://doi.org/10.1163/1872471x-bja10078>
- Muir, S., & Worthen, H. (2013). *Finland's Holocaust: silences of history*. Palgrave Macmillan.
- Oikeusministeriö (OM). (2022). *Motiivi ratkaisee – Tunnista ennakkoluulot vihatekojen takana*. <https://yhdenvertaisuus.fi/documents/213831943/218999317/Motiivi+ratkaisee++Tunnista+ennakkoluulot+vihatekojen+takana.pdf/6cd8df99-1103-40d8-9776-e2f25b6b8b8c/Motiivi+ratkaisee++Tunnista+ennakkoluulot+vihatekojen+takana.pdf?t=1732002927521> (10.01.2026)
- Shani, M., Gerber J. & Herb M. (2024). *October 7, one year later: resilience and coping among Jews in Germany amid rising antisemitism and collective trauma*. Universität Osnabrück. <https://doi.org/10.31219/osf.io/dtgrb>.
- Shani, M., Goldberg D. & van Zalk M.H. (2025). "If you prick us, do we not bleed?" Antisemitism and psychosocial health among Jews in Germany. *Frontiers in Psychology* 15:1499295. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1499295>.
- Silvennoinen, O. (2023). Periphery of a Genocide: Finland and the Holocaust. *Holocaust and Genocide Studies*, 37(2), 312–327. <https://doi.org/10.1093/hgs/dcad034>
- Swanström, A. (2025). Ordinary Men or Ideological Executioners?: Finnish SS Volunteers and the Atrocities on the Eastern Front. *Holocaust and Genocide Studies*, 39(1), 57–76. <https://doi.org/10.1093/hgs/dcaf005>
- Torvinen, T. (1989). *Kadimah: Suomen juutalaisten historia*. Otava.
- Valtioneuvosto (VN). (2024). *Uutta vauhtia yhdenvertaisuuteen Suomessa: Valtioneuvoston toimenpideohjelma rasismien torjumiseksi ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi*. Valtioneuvoston julkaisuja 2024:40. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-969-4> (27.12.2025)
- Yhdenvertaisuus.fi. (n.d.). *Vihatekojen vastainen työ*. <https://yhdenvertaisuus.fi/vihatekojen-vastainen-tyo> (10.01.2026)

VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO
p. 0295 16001
info.vnk@gov.fi
valtioneuvosto.fi/julkaisut

ISBN pdf: 978-952-287-958-5
ISSN pdf: 2490-1164